

КОРМИЧ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат історичних наук, доцент*

ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Соціальна спрямованість формування та реалізації стратегічного курсу нинішньої України визначається як інструментами створення сучасних правових доктрин і вдосконалення законодавчої бази, так і практикою суспільних реформ.

Таке спрямування чітко окреслене Конституцією, стаття 1 якої характеризує Україну як суверенну, незалежну, демократичну, соціальну, правову державу [2]. Спроможність держави моделювати і реалізовувати такі завдання, впроваджувати інноваційні рішення і попереджувати або долати можливі негативні наслідки визначає ступінь ефективності функціонування всіх державних інституцій та їх відповідність змісту суспільних запитів. Таке спрямування підтверджується домінуванням концепції людиноцентризму в сучасних правових доктринах та впровадженням концепту «сервісної держави» на даному етапі розвитку. За таких умов в основі як правотворчості так і правозастосування має бути сучасне розуміння прав і свобод людини, їх гарантії, завдяки чому людина і стає головною соціальною цінністю. Згідно Конституції нашої держави права і свободи людини «є невідчужуваними та непорушними» (ст. 21) і не можуть бути скасовані або звужені щодо змісту та обсягу (ст. 22). Тут держава виступає гарантом.

Слід також зазначити, що такі принципи, як «рівність, солідарність та субсидіарність є важливими цінностями європейської інтеграції» [4, с. 17] та виступають базою формування моделі соціальної політики усіх країн-членів ЄС.

При цьому, залишаючись активним правомочним суб'єктом, держава через систему допомоги, стимулів, гарантій забезпечує становлення суб'єктності суспільства як ініціатора державного розвитку. Бо лише ефективне функціонування тандему держава-суспільство обумовлює успіх всіх трансформаційних процесів. Важливими принципами мають бути адресність допомоги, доступність послуг, ефективність стимулів і, головне, прозорість та відкритість рішень, що приймаються та контролюваність результатів і досягнень.

Важливо, що творення соціальної держави повною мірою відповідає національним інтересам суспільства. Адже цей процес передбачає створення продуктивного потенціалу соціуму, перехід до інноваційного типу конкурентоспроможної економіки, системність реформ в різних сферах життєдіяльності суспільства тощо.

Утвердження соціальної держави обумовлює, що трансформації, насамперед, стосуються соціальної сфери і мають узгоджуватись з ресурсною базою, часовими та просторовими моделями розвитку, глобальними технологічними вимогами. Результатом має стати самодостатня система зі стійким імунітетом щодо існуючих чи потенційних загроз, викликів, кон'юнктурних коливань і, разом з тим, гнучка і відкрита до вдосконалення на вимогу динамічним потребам суспільства та така, що відповідає новим можливостям, які виникають в процесі державного розвитку.

Перебудова соціальної сфери охоплює цілий ряд важливих напрямів життєдіяльності. Вона включає реформування системи освіти і науки та галузі охорони здоров'я, завершення пенсійної реформи і створення ефективної системи соціального страхування, трансформацію політики доходів, зміни в соціальній інфраструктурі на якісно нових засадах.

Важливими інструментами реалізації таких цілей повинні виступати громадська активність та інтеграція українського суспільства, чому сприятиме сучасна правова база, орієнтована на потреби різних верств суспільства; інституційні зміни, завдяки впровадженню кращого світового досвіду; конструктивна співпраця державних і громадських інституцій, ефективна управлінська діяльність, яка використовує інноваційні підходи.

На шляху до високих соціальних стандартів існує нагальна потреба в змінах багатьох параметрів та сутнісних характеристик розвитку, що відображається в нових стратегіях та планах, які впроваджують більш сучасні та досконалі підходи до процесу демократичного транзиту України.

Темпи соціальних трансформацій мають бути адекватними як наявним можливостям держави так і зростаючим суспільним потребам і завдяки ефективності створювати сприятливі умови для перспективного розвитку. Реалізація такої мети потребує комплексного підходу з постійним моніторингом ситуації, чітким прогнозуванням та проектуванням, при поєднанні можливостей централізованого державного управління з ефективним децентралізованим самоуправлінням. Останнє дозволяє об'єднувати ресурси держави і окремих громад для досягнення цілей розвитку та покращення рівня і якості життя людини.

Процес розбудови соціальної держави передбачає формування консолідованої моделі взаємозв'язків і взаємовпливів держави і суспільства як складної, багатовимірної, динамічної системи. Це передбачає як використання власного національного досвіду так і впровадження ефективних моделей соціальної політики найбільш успішних економік світу, насамперед, країн-членів Європейського Союзу, враховуючи наші євроінтеграційні стратегії. Подібні запозичення сприятимуть реальній модернізації соціальної сфери розвитку України на сучасному етапі, прискорять проведення реформ, які забезпечать зростання всіх позитивних параметрів життя соціуму. Це, в свою чергу, складає основу внутрішньополітичного розвитку та забезпечує зовнішньополітичну стійкість і держави, і суспільства.

В умовах нових викликів і загроз українській державності з боку агресивного сусіда – РФ, успішне вирішення проблем соціального розвитку набуває особливого значення, укріплюючи довіру суспільства до держави та стимулюючи його готовність відстоювати власну державу. Також досягнення в соціальній сфері стануть дієвим важелем для ефективної реінтеграції тимчасово окупованих територій України – Криму та окремих територій Донецької і Луганської областей. Адже соціальне процвітання – найбільш привабливий чинник для значної частини населення.

Таким чином, можна констатувати, що розбудова України як соціальної держави являє собою важливу складову її існування і в якості суверенної, демократичної, правової держави, та сприятиме її європейській інтеграції в якості рівноправного суб'єкта. Тому, мобілізація усіх ресурсів на досягнення такої мети має виступати одним з пріоритетів державного розвитку, на чому, цілком аргументовано, наголошують українські науковці [1; 3]. То ж, дана тематика потребує постійної уваги, враховуючи динаміку соціальних змін. Науковий доробок, створюючи теоретичні моделі, стає необхідною базою успішних практичних перетворень.

Список використаної літератури:

1. Бадида А. Ю. Соціальна держава в умовах глобалізації. Ужгород, 2019. 200 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996 р., № 30. Ст. 141.
3. Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. К., ІДП НАН України, 2000. 600 с.
4. Diversity and Commonality in European Social Policies: The Forging of a European Social Model. Eds. S. Golinowska, P. Hengstenberg, M. Zukowski. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Scholar, Friedrich Ebert Stiftung, 2009. 427 p.

Ключові слова: соціальна держава, соціальна сфера, суспільні трансформації, стратегії розвитку, правові доктрини.

Ключевые слова: социальное государство, социальная сфера, социальные трансформации, стратегии развития, правовые доктрины.

Key words: welfare state, social sphere, social transformations, development strategies, legal doctrines.